

ТЕОРІЯ МУЗЕОЛОГІЇ У ПРАЦЯХ О. С. САПАНЖИ

Рецензія на книги

**САПАНЖА О. С. МУЗЕОЛОГИЯ : ИСТОРИОГРАФИЯ И
МЕТОДОЛОГИЯ : учеб. пособ. – СПб. :
изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2014. – 111 с.**

**САПАНЖА О. С. ТЕОРИЯ МУЗЕЙНОЙ КОММУНИКАЦИИ. ИСТОРИЯ,
МОДЕЛИ, СТРАТЕГИИ, ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ :
учеб. пособ. – Киров : изд-во МЦИТО, 2017. – 51 с.**

**САПАНЖА О. С. МАГИСТЕРСКИЕ ПРОГРАММЫ В ОБЛАСТИ
МУЗЕЙНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В США : монография. – Краснодар :
изд. дом «ХОРС», 2017. – 56 с.**

З другої половини ХХ ст. у країнах Європи, а також Росії поглиблюються дослідження у галузі музеології та її структурних елементів. Серед сучасних дослідників, які займаються теоретичними питаннями цієї науки становлять інтерес роботи доктора культурології, професора кафедри художньої освіти та декоративного мистецтва Російського державного педагогічного університету ім. О.І. Герцена (Санкт-Петербург) Ольги Сергіївни Сапанжи. Зазначимо, що дослідниця є одним з небагатьох учених у сучасній російській музеології, яка займається вивченням музеологічного знання у країнах світу.

Рецензовані праці є своєрідним підсумком науково-викладацької діяльності О.С. Сапанжи. Так, навчальний посібник 2014 р. складається з двох модулів «Модуль І. Історіографія музеології» та «Модуль ІІ. Методологія музеології», а також «Додатку. Дисципліна «Музейні дослідження та культурологічна освіта»». Кожний модуль супроводжується завданнями для студентів і списком рекомендованої літератури.

Дослідниця наголошує на тому, що потрібно розрізняти власне «передісторію музею» та «передісторію розвитку науки про музеї». Перші праці з музейництва припадають на добу Відродження (с. 11). Докладно проаналізована термінологія музеології. Зокрема, О.С. Сапанжа показала семантичні відмінності між зарубіжними та російськими дослідниками вживання терміну «музеографія». Дослідниця вперше у музеології

запропонувала розмежовувати терміни «музеєзнавство» та «музеологія», що носить дискусійний характер. Під «музеєзнавством» розуміється «...культурологічна наука, що дозволяє підсумовувати різноманітні знання з різних аспектів історії, теорії та практики музейної справи». «Музеологія» є «...спеціальною теорією музею та музейності» (с. 18). Розвиваючи погляди білоруського вченого В.П. Грицкевича, дослідниця вважає за можливе шукати витоки музейності у первісному суспільстві. У питаннях періодизації історіографії музеології дотримується поглядів В.П. Грицкевича та етнологамузеолога М.А. Томілова. Виходячи з контексту, періодизація О.С. Сапанжи виглядає наступним чином: 1. Донауковий (музеографічний) період XVI–XX ст.; 2. Професійно-консолідаційний період – розвиток музеєзнавства як академічної дисципліни – перша половина XX ст. 3. Період системного осмислення музею та музейності – з 1990-х рр. (с. 39 – 40).

У питаннях методології музеології О.С. Сапанжа аналізує, зокрема праці чеських дослідників Ї. Неуступного та З. Странського, німецького вченого І. Ян, а також праці філософів з наукознавства академіка В.С. Стьопіна, Е.Г. Юдина, З.А. Каменського, історика-медієвіста та культуролога А.Я. Гуревича, культуролога А.Я. Флієра. При аналізі структури музеології дослідниця розвиває погляди філологів-філософів Ю.М. Лотмана та М.С. Кагана. Визначає загальні та спеціальні методи музеології. Методами музеологіє є спеціальна теорія музею та музейності (теорія музейного документування; теорія музейного тезаврування; теорія музейної комунікації) (с. 55–72).

Докладно проаналізовано такі терміни як-от: «культурологічна парадигма», «культурологія», «культурознавство», «метамузеологія». На думку О.С. Сапанжи, майбутнє за культурологічним підходом у розумінні статусу музеології та розробки типології музейного простору.

Наступні рецензовані праці деталізують першу книгу.

У книзі, присвяченій особливостям музейної комунікації (2017), дослідниця в історичній ретроспективі аналізує погляди російських і

зарубіжних учених на музей як комунікаційну систему. Виділено два основних рівня музейної комунікації: «рівень «зовнішньої» комунікації та рівень «внутрішньої» комунікації» (с. 26).

Монографія О.С. Сапанжи розкриває особливості розвитку музейної педагогіки та підготовки фахівців у галузі музеології, які здійснюються у США. Книга стала результатом стажування дослідниці у Вищій школі освіти та розвитку людини Університету Джорджа Вашингтона у 2016–2017 рр. Зроблено порівняльний аналіз освітніх програм вищих навчальних закладів США та Росії, зокрема Російського державного педагогічного університету ім. О.І. Герцена (Санкт-Петербург).

Водночас зауважимо, що в працях ученого не аналізуються напрацювання українських дослідників та фахівців у галузі музеології країн Балтії.

Таким чином, розглянуті праці Ольги Сергіївни Сапанжи становлять інтерес не тільки для музеологів, а й для істориків науки, філософів, культурологів і можуть бути використаними в навчальному процесі при викладанні спецкурсів з «Музеології» у вищих навчальних закладах України.

**Кандидат історичних наук,
молодший науковий співробітник
Відділу музеології та науково-технічної інформації
Національного науково-природничого
музею НАН України**

КЕПІН Д.В.